

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i pedagogik

Fastställd av lärarutbildningsnämnden 2002-02-07
Reviderad 2009-04-17, reviderad av
Handledarkollegiet 2016-10-05, 2018-08-30
Reviderad av Rådet för utbildning på forskarnivå, HUV 2012-08-30,
2012-11-06, 2016-12-12, 2018-11-26

Pedagogik.....	3
Allmän studieplan.....	3
Omfattning och mål för utbildningen	3
Doktorsexamen.....	3
Licentiatexamen	5
Antagning.....	6
Grundläggande behörighet	6
Särskild behörighet.....	6
Urval.....	6
Förmåga att tillgodogöra sig utbildningen	6
Studiefinansiering.....	7
Beslut.....	7
Doktorandanställningen.....	7
Allmänna föreskrifter.....	7
Arbetsuppgifter	7
Anställningen.....	7
Anställningsformen.....	8
Tillgodoräknande	8
Utbildningens uppläggning och innehåll	9
Uppläggning	9
Avhandlingen, kurser och seminarier.....	9
Obligatoriska kurser i pedagogik på forskarnivå /Education at research level/	10
Handledning.....	10
Högre seminarier	10
Individuell studieplan (ISP)	11
Rätt till handledning och andra resurser.....	11
Examination	12
Betyg på prov.....	12
Disputation.....	12
Kurser	12
Examen.....	12
Övrigt	12
Internationella studerande och doktorander anknutna till nationella forskarskolor.....	12
Internationalisering.....	13
Lika villkor, inklusive jämställdhet	13
Forskningsetik och god forskningssed.....	13

Pedagogik

Pedagogikämnets uppgift är att beskriva, förstå och förklara historiska och samtida påverkansprocesser som fostran, utbildning, undervisning och lärande inom en samhällelig kontext. Ämnet har både en tydlig koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Kopplingen till vetenskaplig grund inkluderar att i akademisk mening kritiskt granska, pröva och sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang samt söka efter förklaringar och orsakssamband i tillgänglig relevant forskning. Kopplingen till beprövad erfarenhet omfattar praxisnära kunskap som över tid är genererad vid upprepade tillfällen, är dokumenterad och kvalitetssäkrad enligt vedertagen metod, alternativt utgör lärande exempel.

Pedagogikämnets breda kunskapsområden vid MIUN omfattar a) lärande och ledarskap i organisationer, b) digitalisering, c) skolutveckling och kvalitetsarbete, d) undervisningspraktik, samt e) forskning mot yngre barn. Utöver det inkluderar ämnet en omfattande användning av vetenskaplig metod. Forskningen inom varje kunskapsområde utgår från en specifik vetenskapliga grund som sedan övergår i en metodologisk ansats och forskningsmetod. Vissa kunskapsområden inkluderar praxisnära forskning som utvecklas ur beprövad erfarenhet.

Allmän studieplan

6 kap 25-27 §§ Ett universitet och en högskola som får utfärda examina på forskarnivå ska besluta om ämnen som utbildning på forskarnivå ska anordnas i. För varje ämne som utbildning på forskarnivå anordnas i ska det finnas en allmän studieplan. I en allmän studieplan ska följande anges: det huvudsakliga innehållet i utbildningen, krav på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. (SFS 2010:1064)

I Mittuniversitetets arbetsordning, avsnitt 4.1.1/4.1.2 framgår att

Ansvarsområdet för en fakultetsnämnd utgörs av de huvudområden för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, och de ämnen på forskarnivå samt den forskning som tillhör fakulteten.

Fakultetsnämnderna har ett övergripande ansvar för kvalitet och kvalitetsutveckling av innehållet i fakultetens verksamhet.

Fakultetsnämndens uppgifter är huvudsakligen att besluta om i vilka ämnen utbildning på forskarnivå ska bedrivas, besluta om allmän studieplan för ämne som har utbildning på forskarnivå, besluta om antagning till utbildning på forskarnivå.

Omfattning och mål för utbildningen

kap 2 § Omfattningen av utbildningen skall anges i högskolepoäng där heltids-studier under ett normalstudieår om 40 veckor motsvarar 60 högskolepoäng. (SFS 2006:1053)

Doktorexamen

Utbildningens mål är att doktoranden skall förvärva de kunskaper och färdigheter som erfordras för att genomföra ett självständigt vetenskapligt arbete inom ämnesområdet pedagogik och för att presentera, redovisa och kritiskt granska forskningsresultat. Med "vetenskapligt arbete" avses en skriftligt redovisad undersökning som framläggs i ett vetenskapligt sammanhang och eventuellt publiceras. Målet med utbildningen är också att doktoranden utvecklar färdigheter i etisk värdering av forskning, i att söka anslag och kommunicera forskningsresultat.

Examensmålen för doktorexamen, Högskoleförordningen (bilaga 2) anger följande:

Omfattning

Doktorsexamen uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning om 240 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå.

Mål

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen skall doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet pedagogik, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen skall doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen skall doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling)

För doktorsexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) om minst 120 högskolepoäng godkänd.

Övrigt

För doktorsexamen med en viss inriktning ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Licentiatexamen

Utbildningens mål är att doktoranden skall förvärva de kunskaper och färdigheter som erfordras för att genomföra ett självständigt vetenskapligt arbete inom ämnesområdet pedagogik och för att presentera, redovisa och kritiskt granska forskningsresultat. Målet med utbildningen är också att doktoranden utvecklar färdigheter i etisk värdering av forskning, i att söka anslag och kommunicera forskningsresultat.

Examensmålen för licentiatexamen, Högskoleförordningen (bilaga 2) anger följande:

Omfattning

Licentiatexamen uppnås

- antingen efter att doktoranden fullgjort en utbildning om minst 120 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå,
- eller efter att doktoranden fullgjort en del om minst 120 högskolepoäng av en utbildning som skall avslutas med doktorexamen, om högskolan beslutar att en sådan licentiatexamen kan ges vid högskolan.

Mål

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet pedagogik, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Vetenskaplig avhandling (licentiatavhandling)

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (licentiatavhandling) om minst 60 högskolepoäng godkänd.

Övrigt

För licentiatexamen med en viss inriktning skall också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Antagning

kap 34 § Till utbildning på forskarnivå får endast så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 36 §. (SFS 2006:1053)

7 kap 35 § För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att den sökande har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som högskolan kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen. (SFS 2010:1064)

Grundläggande behörighet

Det första kravet – grundläggande behörighet – bedöms utifrån de förkunskaper som krävs generellt för att sökanden skall bli antagen till utbildningen.

7 kap 39 § Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl. (SFS 2010:1064)

Särskild behörighet

Det andra kravet – särskild behörighet – bedöms utifrån de förkunskaper som kan vara föreskrivna utöver de grundläggande behörighetskraven för att sökanden skall bli antagen till utbildningen. Den sökande skall även ha de kunskaper i svenska och engelska som behövs för att klara utbildningen.

7 kap 40 § De krav på särskild behörighet som ställs skall vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från högskoleutbildning eller motsvarande utbildning, särskild yrkeserfarenhet, och nödvändiga språkkunskaper eller andra villkor som betingas av utbildningen. (SFS 2006:1053)

Särskild behörighet har den som har grundläggande behörighet varav minst 90 högskolepoäng i pedagogik på grundnivå inkluderande ett självständigt arbete om 15 hp samt minst 30 hp i pedagogik på avancerad nivå inkluderande ett självständigt arbete om 15 hp, eller på något annat sätt inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Urval

Förmåga att tillgodogöra sig utbildningen

Det tredje kravet – förmåga att tillgodogöra sig utbildningen – bedöms utifrån självständiga arbeten under högskoleutbildningen samt skrifter och publikationer i övrigt som visar den sökandes förmåga till självständigt arbete.

7 kap 41 § Urval bland sökande som uppfyller kraven enligt 35 och 36 §§ ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Högskolan bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan

att tillgodogöra sig utbildningen. Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande. (SFS 2010:1064)

Studiefinansiering

Det fjärde kravet – kravet på studiefinansiering – är preciserat så att endast sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander får antas. Annan sökande får dock antas om hon eller han har någon annan form av studiefinansiering, om det bedöms att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen.

7 kap 36 § Högskolan får till utbildning på forskarnivå anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Högskolan får dock anta en sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om högskolan bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen. (SFS 2010:1064)

7 kap 38 § En högskola som har fått tillstånd att utfärda examina på forskarnivå inom ett område får utan ny antagning besluta att en doktorand som har antagits vid något annat universitet eller någon annan högskola får övergå till högskolan och fortsätta sin utbildning och examineras där. Det gäller dock bara om doktoranden har haft huvuddelen av sina forskarstudier förlagda till den högskolan inom det område som tillståndet att utfärda examina avser.

Det som sägs i första stycket ska också gälla om en högskola genom att ha getts benämningen universitet har fått rätt enligt 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) att utfärda examina på forskarnivå. (SFS 2010:1064)

Beslut

Forskarutbildningsrådet fattar beslut om antagning till utbildningen och utser huvudhandledare och biträdande handledare. Om antagningen är knuten till anställning som doktorand beslutar dekanus om anställningen efter yttrande från forskarutbildningsrådet.

Doktorandanställningen

Allmänna föreskrifter

5 kap 1 § Högskolorna får ha särskilda anställningar för doktorander för att dessa skall genomföra sin utbildning på forskarnivå. (SFS 2006:1053)

Arbetsuppgifter

5 kap 2 § Den som är anställd som doktorand ska främst ägna sig åt sin egen utbildning. En anställd får dock i begränsad omfattning arbeta med utbildning, forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och administration. Sådant arbete får, innan doktorsexamen har avlagts, inte omfatta mer än 20 procent av full arbetstid. (SFS 2009:933)

Anställningen

5 kap 3 § Bara den som antas eller redan har antagits till en utbildning på forskarnivå vid en högskola får anställas som doktorand. (SFS 2006:1053)

5 kap 3a § En anställning som doktorand skall avse arbete på heltid. Om en doktorand

begär det, får anställningen avse arbete på deltid, dock lägst 50 procent av heltid. (SFS 2002:139)

5 kap 4 § Den som har fått utbildningsbidrag för doktorander ska efter ansökan anställas som doktorand senast när det enligt den individuella studieplanen återstår en utbildningstid som motsvarar två års utbildning på heltid till doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen. Detta gäller dock inte om rektor har beslutat att dra in doktorandens resurser enligt 6 kap. 30 § eller utbildningsbidraget enligt 14 § förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander. (SFS 2010:1064)

5 kap 5 § När en doktorand skall anställas i andra fall än som avses i 4 § skall avseende fästas vid förmågan att tillgodogöra sig utbildningen på forskarnivå. Vidare skall andra och tredje stycket gälla.

Om en doktorand skall anställas i samband med antagning till utbildningen, skall bestämmelserna i 7 kap. 41 § andra och tredje stycket om bestämmande av bedömningsgrunder och om hinder mot företrädetillämpas.

Högskolan skall genom annonsering eller ett därmed likvärdigt förfarande informera om den lediga anställningen, så att den som är intresserad av anställningen kan anmäla det till högskolan inom viss tid. Information behöver dock lämnas bara om en doktorand skall anställas i samband med antagning till utbildningen och om det av 7 kap. 37 § följer att information skall lämnas vid antagningen. (SFS 2006:1053)

5 kap 6 § Anställning som doktorand sker genom beslut av rektor. (SFS 1998:80)

Anställningsformen

kap 7 § En anställning som doktorand ska gälla tills vidare, dock längst till en viss tidpunkt och aldrig för längre tid än ett år efter avlagd doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen. Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget. En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under fyra år. Vid studier som ska avslutas med licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under två år. Från dessa tider ska avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand. Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre än vad som anges i tredje stycket, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. (SFS 2009:933)

Tillgodoräkande

kap 6, 6 § Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte, om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna.

Detsamma gäller studenter som har gått igenom en viss utbildning med godkänt resultat

1. vid universitet eller annan läroanstalt för högre utbildning i Danmark, Finland, Island eller Norge eller hos den som är part i Europarådets konvention av den 11 april 1997 om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen (SÖ

2001:46), eller

6 kap 7 § En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. (SFS 2006:1053)

6 kap 8 § Högskolan ska pröva om tidigare utbildning eller verksamhet kan godtas för tillgodoräknande. Endast den som är student kan komma i fråga för tillgodoräknande, om inte annat framgår av lag eller förordning. (SFS 2010:1064)

Doktorander som med godkänt resultat läst kurser på forskarnivå före antagningen kan på begäran och efter prövning av examinator få tillgodoräkna sig dessa. Detsamma gäller kurser på avancerad nivå till en omfattning av maximalt 60 högskolepoäng.

Utbildningens uppläggning och innehåll

Uppläggning

Utbildning på forskarnivå avseende licentiatexamen skall omfatta totalt 2 års heltidsstudier (120 högskolepoäng).

Utbildning på forskarnivå avseende doktorsexamen skall omfatta totalt 4 års heltidsstudier (240 högskolepoäng).

Avhandlingen, kurser och seminarier

I utbildningen för licentiatexamen ingår ett vetenskapligt arbete om 75 högskolepoäng samt kurser om 45 högskolepoäng. Det vetenskapliga arbetet skall vara grundat på självständigt forskningsarbete och av god vetenskaplig standard. Kursdelen består av obligatoriska kurser om 37,5 högskolepoäng samt valfria kurser om 7,5 högskolepoäng.

I utbildningen för doktorsexamen ingår en avhandling om 150 högskolepoäng samt kurser om 90 högskolepoäng. Avhandlingen skall vara grundad på självständigt forskningsarbete. Den kan utformas antingen som ett enhetligt sammanhängande verk (monografiavhandling) eller som en sammanläggningsavhandling bestående av flera vetenskapliga arbeten och en sammanfattande kapp. För en sammanläggningsavhandling gäller att avhandlingen består av ett flertal vetenskapliga arbeten samt en kapp. Antalet vetenskapliga arbeten kan variera utifrån den sammantagna bilden av ingående texter. I beaktande bör tas antalet vetenskapliga arbeten relativt antalet författare till varje vetenskaplig arbete samt hur väl de ingående vetenskapliga arbetena sammantaget svarar mot avhandlingens syfte och forskningsfrågor. De ingående vetenskapliga arbetena kan vara ensamförfattade av den forskarstuderande eller sampublicerade med andra forskare.

Då sammanläggningsavhandlingen motsvarar samma djup och kvalitet som en monografi, bör kappan innehålla en diskussion av arbetets teoretiska och metodologiska grund och anknytning till tidigare forskning. Sammanhang och samband mellan de ingående vetenskapliga arbetena bör också diskuteras i kappan. I avhandlingens kapp ska det tydligt redovisas vad som är doktorandens eget bidrag och, i förekommande fall, vad som är andra författares bidrag i enlighet med Vancouverreglerna så att författarens insats kan särskiljas.

En vetenskaplig avhandling, som har författats av två personer tillsammans, får godkännas som doktorsavhandling förutsatt att författarnas insatser kan särskiljas.

Kursdelen består av obligatoriska kurser om 37,5 högskolepoäng samt valfria kurser om 52,5 högskolepoäng. Av dessa valfria kurser kan även läskurser förekomma i omfattning enligt fakultetens regelverk.

Den studerande väljer valfria kurser i samråd med handledare och kan med fördel väljas så att de stöder det egna forskningsarbetet.

Seminariepoäng om max 7,5 hp kan erhållas.

Obligatoriska kurser i pedagogik på forskarnivå /Education at research level/

- Pedagogik som vetenskap, 7,5 högskolepoäng. Education as Science.
- Vetenskapsfilosofi i pedagogisk forskning, 7,5 högskolepoäng. Philosophy of Science in Educational Research.
- Design och metodval i studier av pedagogiska praktiker, 7,5 högskolepoäng. Design and methodology in the study of educational practices.
- Kvantitativ metod i studier av pedagogiska praktiker, 7,5 högskolepoäng. Quantitative method in the study of educational practices.
- Kvalitativ metod i studier av pedagogiska praktiker, 7,5 högskolepoäng. Qualitative method in the study of educational practices

När det gäller individuella läskurser så fördelas examinatorer i linje med fakultetens riktlinjer. Ifråga om obligatoriska forskarutbildningskurser utses ofta en eller två examinatorer att tillsammans med ytterligare en eller två lärare föreslå revidering av kurslitteraturen, planera kursen, ge och examinera den. Oavsett vilken kurs det är frågan om så följs resultatet upp i handledarkollegiet vid ett senare tillfälle.

Handledning

6 kap 28 § För varje doktorand ska det utses minst två handledare. En av dem ska utses till huvudhandledare. Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen, så länge inte rektor med stöd av 30 § beslutar något annat. En doktorand som begär det ska få byta handledare. (SFS 2010:1064)

När en doktorand uttrycker en önskan om att byta handledare behandlas ärendet på ett handledarkollegium. Utan att ifrågasätta önskemålet förs en diskussion om önskemålet om handledarbyte och ansvarig för forskarutbildningen får i uppdrag att prata med doktoranden i fråga om dennes preferenser för ny handledare. Därpå kontaktas den föreslagna handledaren och vid nästa handledarkollegium beslutas vanligtvis om ett handledarbyte. Strävan är att i så hög grad som möjligt tillgodose doktoranders önskemål om handledare, men ibland är det inte möjligt på grund av den föreslagna personens tjänstgöringsskyldigheter.

Högre seminarier

Säkerställandet av progressionen i doktorandens forskarutbildning och kvaliteten på de avhandlingar som går till disputation sker stegvis och över tid inom ramen för högre seminarier. Under de första 20 procent av avhandlingspoängen förväntas doktoranden skriva en forskningsplan som är en fyllig beskrivning av problembakgrund, teoretisk utgångspunkt, metodologiska val, etiska hänsynstaganden och typ av datainsamlingar. Seminariestrukturen innebär ett traditionellt oppositions- och försvarsförfarande där någon opponerar på texten medan författaren försvarar sin text och sitt

tillvägagångssätt. Mot slutet av seminariet ger auditoriet kommentarer och synpunkter. Efter seminariet reviderar författaren texten i samråd med sina handledare.

Då handledare anser att avhandlingstexten motsvarar 50 procent av avhandlingspoängen är det dags för nästa högre seminarium. Då förväntas doktoranden redovisa ytterligare delar av texten och kommentera delar som behöver läggas till alternativt utvecklas och motivera varför de behöver skrivas. Seminariestrukturen är densamma som ovan.

Ett liknande förfaringssätt som ovan gäller när avhandlingstexten anses motsvara 90 procent av avhandlingspoängen. Då förväntas doktoranden att redovisa en helhet från början till slut. Är det en sammanläggningsavhandling bör den i vanliga fall omfatta kappan och publicerade artiklar samt två artikelmanus. Opponenten vid detta seminarium ska vara en extern person. Seminariestrukturen är densamma som ovan.

Individuell studieplan (ISP)

6 kap 29 § För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Planen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktorandens och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen ska regelbundet följas upp och efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. (SFS 2010:1064)

Vid Mittuniversitetet används avhandlingspoäng för att markera doktorandens progression i avhandlingsarbetet. Manus till de vetenskapliga arbeten som kommer att ingå i avhandlingen ska både presenteras på högre seminarier och revideras utifrån de kommentarer och synpunkter som framförs av såväl opponent som övriga närvarande under det enskilda seminariet samt i dialog med handledarna. Förutom avhandlingspoäng, som tillsammans med kurspoängen ligger till grund för doktorandens löneutveckling, kan även icke poänggivande aktiviteter dokumenteras i den individuella studieplanen. Det är handledare som godkänner avhandlingspoäng.

Utöver prestationer som avhandlingspoäng behöver även andra viktiga händelser som kommer till uttryck under utbildningstiden dokumenteras i den individuella studieplanen. Det kan exempelvis röra sig om att doktoranden:

- byter handledare och på vems initiativ som bytet sker,
- byter tjänst och grunden för detta,
- medges tillgång till extern handledare,
- har erhållit stöd av olika slag, som lärosätet/fakulteten/avdelningen erbjudit,
- engagerar sig aktiviteter vid sidan om sitt avhandlingsarbete.

I vissa fall kan det vara viktigt att även ange huruvida händelsen i fråga ligger i linje med vad som tidigare avtalats i den individuella studieplanen, såsom exempelvis vid byte av tjänst.

Rätt till handledning och andra resurser

6 kap 30 § Om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, ska rektor besluta att doktoranden inte längre ska ha

rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Innan ett sådant beslut fattas ska doktoranden och hans eller hennes handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen ska göras på grundval av deras redogörelser och annan utredning som är tillgänglig. Vid bedömningen ska det vägas in om högskolan har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet ska vara skriftligt och motiverat. Resurserna får inte dras in för den tid då doktoranden är anställd som doktorand eller får utbildningsbidrag för doktorander. (SFS 2010:1064)

6 kap 31 § Om resurserna för utbildningen har dragits in enligt 30 §, kan doktoranden efter ansökan hos rektor få tillbaka sin rätt till handledning och andra resurser. Doktoranden måste då genom att visa upp ett tillkommande studieresultat av beaktansvärd kvalitet och omfattning eller på något annat sätt, göra sannolikt att han eller hon kan fullgöra sina återstående åtaganden enligt den individuella studieplanen. (SFS 2010:1064)

Examination

Betyg på prov

6 kap 32 § Prov som ingår i utbildning på forskarnivå ska bedömas enligt det betygssystem som högskolan föreskriver. Betyget ska bestämmas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). (SFS 2010:1064)

Disputation

6 kap 33 § Av examensbeskrivningen för doktorsexamen och konstnärlig doktorsexamen framgår att det för dessa examina krävs bland annat en godkänd doktorsavhandling. Doktorsavhandlingen ska ha försvarats muntligen vid en offentlig disputation. Vid disputationen ska det finnas en opponert (SFS 2010:1064)

Lokala riktlinjer vid fakulteten för humanvetenskap anger att en doktorsavhandling skall bedömas med något av betygen underkänd eller godkänd. Vid betygssättningen skall hänsyn tas till innehållet i och försvaret av avhandlingen.

Betyg för doktorsavhandling skall bestämmas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.

En betygsnämnd skall bestå av tre ledamöter som alla skall vara minst docentkompetenta. Minst en ledamot skall vara extern och en ledamot skall vara verksam i annat ämne inom fakulteten. Båda könen bör vara representerade i betygsnämnden.

Kurser

Kurser examineras genom skriftliga eller muntliga prov samt genom författandet av paper, recensioner och liknande, i anknytning till kurslitteraturen. Betyget bestäms av en av Rådet för utbildning på forskarnivå särskilt utsedd examinator. För betyget godkänd krävs att kurslitteraturen har bearbetats och analyserats på ett självständigt och kritiskt sätt.

Examen

För godkänd filosofie doktorsexamen respektive licentiatexamen krävs att doktoranden dels har blivit godkänd på kursdelen och dels fått sin doktorsavhandling respektive licentiatavhandling godkänd. En doktorand som antagits till utbildning på forskarnivå som skall avslutas med doktorsexamen kan, om hon/han så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Övrigt

Internationella studerande och doktorander anknutna till nationella forskarskolor

För internationella doktorander och doktorander som ingår i en nationell forskarskola kan

examinator i samråd med handledare medge de avvikelser från denna allmänna studieplan, som kan anses befogade för utbildningens effektiva bedrivande.

Internationalisering

Varje forskarstuderande behöver vid något tillfälle presentera sin forskning vid en internationell konferens. I utbildningen förekommer även kurser med internationella inslag genom gästföreläsare.

Utöver det förekommer det ett nätverksbyggande via forskarstuderandes medverkan i internationella konferenser, exempelvis den förkonferens som varje år arrangeras av European Conference on Educational Research (ECER). ECER är en del av Educational Research Associations (EERA). EERAs motsvarighet i norden är Nordic Educational Research Association (NERA) som erbjuder årliga internationella konferenser och tematiserade nätverk. Forskarstuderande uppmanas att medverka i denna typ av föreningar och att kontinuerligt aktivt delta i konferenser. Utöver det rekommenderas forskarstuderande att hålla sig ajour med konferenser som har en mer avgränsad målgrupp.

Lika villkor, inklusive jämställdhet

Mittuniversitetets handlingsplan för lika villkor berör hela lärosätet och innefattar såväl studenter som anställda. Handlingsplanen utgår från diskrimineringslagen (SFS 2008:567) och gäller för kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning sexuell läggning samt ålder.

Ifråga om jämställdhetsperspektivet så gäller lärosätets handlingsplan och åtgärdsprogram för lika villkor. Planen berör alla anställda, dvs. även doktoranders anställning, arbetsvillkor och sammansättningen av handledare.

Utöver de värden som förmedlas via Mittuniversitetes jämställdhetsarbete så försöker Avdelningen för utbildningsvetenskap att integrera jämställdhetsperspektiv inom kursutbudet på såväl grund- som forskarutbildning. Denna integration kommer doktoranden till del i egenskap av både forskarstuderande och personal tillika universitetslärare.

Forskningsetik och god forskningssed

Med etik menas en medveten, reflekterad och motiverad moral som är vägledande för den enskilde forskarens handlingar. Forskningsetik handlar om normer och principer som forskarsamhället försökt att formulera och motivera så tydligt som möjligt. En viktig resurs för denna etik är Dataskyddsförordningen (2016/679) vars syfte är att vara ett skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och flödet av sådana uppgifter.

En annan viktig resurs är Lag om etikprövning av forskning (2003:460). Den lagen gäller för människor och sådant vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete som utförs för att dels samla in ny kunskap, dels genomföra ett utvecklingsarbete på vetenskaplig grund.

Ytterligare en viktig resurs för att upprätthålla en god forskningsetik är Vetenskapsrådets skrift "God forskningssed", vars senaste version finns tillgänglig via rådet hemsida. Det centrala för god forskning och forskningsprocessen är följande budskap till forskaren:

- 1) Du ska tala sanning om din forskning.
- 2) Du ska medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier.
- 3) Du ska öppet redovisa metoder och resultat.
- 4) Du ska öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar.
- 5) Du ska inte stjäla forskningsresultat från andra.

- 6) Du ska hålla god ordning i din forskning, bland annat genom dokumentation och arkivering.
- 7) Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö.
- 8) Du ska vara rättvis i din bedömning av andras forskning.

Forskarens samarbeten med varandra bygger ofta på olika premisser. Det kan exempelvis handla om att någon vill bredda kompetensen i sitt planerade projekt, att få tillgång till resurser som man inte själv förfogar över, att det behövs mer arbetstid i projektet än vad man själv kan avsätta, att man vill förkorta projekttiden genom att fler personer arbetar tillsammans, att man vill ha gemenskap i arbetet, eller att en forskare handleder studenter inom ramen för sina egna projekt. Oavsett motiv är det viktigt att berörda personer tidigt blir klar över vad man kan förvänta sig av varandra och vad var och en kan bidra med till forskningen. För att lyckas med detta bör arbetsfördelning, tidsplan och förmågan att hålla tidsplan vara realistiska.